

emcdda.europa.eu

Drogurile în obiectiv

Informare a Observatorului European pentru Droguri și Toxicomanie

ISSN 1830 – 5393

Reducerea cererii de droguri: dovezi la nivel mondial pentru acțiuni locale

Dezvoltarea unor intervenții de reducere a cererii bazate pe dovezi reprezintă un obiectiv primordial al politicii în domeniul drogurilor la nivel național, al Uniunii Europene (UE) și la nivel global. Se utilizează un discurs special, cu un set propriu de concepte, pentru a discuta

punerea în aplicare a acestui obiectiv, inclusiv termeni precum: bune practici, standarde de calitate, orientări, protocoale, sisteme de acreditate și evaluare comparativă. Prezenta lucrare oferă cititorilor definiții clare ale termenilor utilizați, subliniind, totodată, realizările și

problemele actuale legate de transpunerea cunoștințelor științifice în practică în domeniul reducerii cererii de droguri. O atenție specială este acordată „celor mai bune practici” datorită popularității în creștere și importanței acestui concept în Europa.

Prezentarea pe scurt a principalelor probleme

1. Promovarea și schimbul de bune practici sunt recunoscute ca o strategie importantă, atât pentru eficientizarea intervențiilor în domeniul drogurilor, cât și pentru asigurarea utilizării eficiente a resurselor limitate.
2. Orientările și standardele se numără printre cele mai frecvent utilizate instrumente de promovare a bunelor practici. În Europa, există, în prezent, o multitudine de linii directoare pe care factorii de decizie le pot utiliza, actualiza și adapta pentru a corespunde propriilor contexte naționale, în loc să elaboreze orientări de la zero.
3. Există un volum tot mai mare de dovezi științifice privind eficacitatea intervențiilor în domeniul drogurilor, care pot fi utilizate pentru dezvoltarea și actualizarea standardelor și orientărilor. Mai nou, se pune accent pe dezinvestiție, pe încetarea „practicilor insuficiente” și utilizarea de intervenții de calitate scăzută.
4. La nivel european, un proiect recent a avut ca scop promovarea unui consens privind standardele minime de calitate în domeniile prevenirii, tratării și reducerii riscurilor asociate consumului de droguri, precum și transpunerea standardelor de calitate în practică.
5. Au apărut noi discipline care se axează pe metode de transfer de succes, cum ar fi știința implementării, știința translațională și mobilizarea cunoștințelor. Identificarea barierelor în calea schimbării și utilizarea unor multiple strategii de punere în aplicare reprezintă factori importanți de succes.
6. În domeniul bunelor practici, există încă multe lacune în baza de dovezi științifice și în permanență apar noi probleme care trebuie abordate. O analiză sistematică a lacunelor va contribui la orientarea în privința etapelor următoare și a evoluțiilor viitoare.

Definiții

Bune practici: cea mai bună aplicare a dovezilor disponibile la activitățile actuale.

Bazat pe dovezi: un concept preluat din domeniul medical, definit ca „utilizarea în mod conștient, explicit și rațional a celor mai bune dovezi actuale în luarea unor decizii cu privire la îngrijirea pacienților individuali” (Sackett, 1996). Atunci când se aplică la reducerea cererii de droguri, aceasta se referă la utilizarea rezultatelor științifice pentru fundamentarea deciziilor de intervenții.

Orientări: „declarații care includ recomandări destinate să optimizeze îngrijirea pacientului, care sunt bazate pe o analiză sistematică a dovezilor și o evaluare a beneficiilor și riscurilor opțiunilor de îngrijire alternative” (Institutul de Medicină, 2011).

Protocoale: documente care specifică procedurile de urmat pentru îndeplinirea anumitor sarcini.

Standarde și standarde de calitate: principii și seturi de norme bazate pe dovezi (Brunsson și Jacobsson, 2000), utilizate pentru a pune în aplicare intervențiile recomandate în orientări. Acestea pot face referire la aspecte legate de conținut, procese sau aspecte structurale.

Acreditate: procesul prin care o instituție care furnizează un serviciu este evaluată în mod independent în funcție de criterii și standarde predefinite, stabilite de organismul de acreditare.

Evaluare comparativă: procesul de comparare a proceselor de servicii și a performanței cu cele mai bune practici. Dimensiunile măsurate de regulă sunt calitatea, timpul și costul.

1. Înțelegerea bunelor practici

O definiție a conceptului de „bune practici” a fost dezvoltată recent de un grup de experți europeni convocat de OEDT. Pe scurt, cele mai bune practici înseamnă cea mai bună aplicare a dovezilor disponibile la activitățile actuale în domeniul drogurilor. O serie de factori au fost identificați ca având o contribuție în calificarea unei intervenții drept „bună practică”. În concluzie, o intervenție privind bunele practici se bazează pe cele mai solide dovezi științifice disponibile cu privire la ceea ce este cunoscut ca având efect în obținerea unor rezultate de succes, fiind adaptată nevoilor celor cărora i se adresează. Metodele utilizate vor fi transparente, fiabile și transferabile și pot fi adaptate pe măsură ce baza de cunoștințe se dezvoltă. În ceea ce privește punerea în aplicare, factorii contextuali locali vor fi luați în considerare, iar intervenția va fi armonizată cu alte acțiuni, în cadrul unei abordări cuprinzătoare a problemelor legate de droguri.

Bunele practici sunt strâns legate de conceptul de „practici bazate pe dovezi” – utilizarea în mod conștient, explicit și rațional a celor mai bune dovezi actuale în luarea deciziilor (Sackett și alții, 1996) și necesită integrarea atentă, atât a cunoștințelor științifice, cât și a experienței de aplicare pentru a adapta în mod corespunzător intervenția la contextul individual singular și/sau la un context specific. O intervenție privind bunele practici ar trebui să ofere rezultate mai bune decât alte intervenții și, prin urmare, permite, de asemenea, o alocare rațională a resurselor.

2. Orientări și standarde: instrumente uzuale de promovare a bunelor practici

Cea mai utilizată strategie de promovare a bunelor practici din Europa o reprezintă elaborarea de orientări și standarde. Până în anul 2011, în întreaga regiune au fost identificate peste 143 de seturi de orientări

privind tratamentul împotriva dependenței de droguri, multe dintre acestea în domeniul tratamentului de substituție pentru opiacee. În multe cazuri, elaborarea unor noi orientări sau standarde se bazează acum pe utilizarea exemplurilor naționale existente (cu condiția ca acestea să fie bazate pe dovezi) și pe adaptarea acestora la contextul local, prin urmare, economisind resurse. Un inventar al orientărilor și standardelor naționale privind tratarea, prevenirea și reducerea riscurilor asociate consumului de droguri este disponibil pe portalul OEDT privind bunele practici, la următoarea adresă: <http://www.emcdda.europa.eu/best-practice>.

Există în continuare provocări legate de promovarea celor mai bune practici prin orientări, standarde și alte instrumente similare. Prima dintre acestea este să vă asigurați că acestea se bazează pe dovezi științifice fiabile și că sunt actualizate periodic atunci când sunt publicate noi evaluări sistematice. A doua se referă la exploatarea la maxim a orientărilor existente în prezent în Europa. În final, este important ca orientările și standardele să fie implementate în mod corespunzător.

3. Accesarea și utilizarea dovezilor științifice

Numărul studiilor privind eficacitatea intervențiilor legate de consumul de droguri a crescut în ultimii 50 de ani, creând nevoia unei sinteze de înaltă calitate. La sfârșitul anilor 1990, a fost înființat un grup editorial pe probleme de droguri și alcool în cadrul Cochrane Collaboration (o organizație internațională non-profit care se ocupă de pregătirea, întreținerea și promovarea accesibilității evaluărilor sistematice privind efectele asistenței medicale). Acest Grup Cochrane pentru droguri și alcool își propune să elaboreze și să difuzeze evaluările sistematice ale studiilor privind prevenirea, tratarea și reabilitarea consumului problematic de droguri și alcool. În prezent, grupul colaborează cu portalul privind bunele practici OEDT pentru a sintetiza dovezile disponibile cu privire la intervenții.

„Toate intervențiile sunt bine intenționate, însă nu toate sunt la fel de eficiente. Astăzi, mai mult decât oricând, trebuie să ne asigurăm că investim în ceea ce funcționează și că stopăm investițiile în ceea ce nu funcționează. Pentru a realiza acest lucru, avem nevoie nu doar de o înțelegere comună a bazei de dovezi pentru eficiență, ci și de orientări pentru a informa furnizarea de servicii locale de înaltă calitate.”

Wolfgang Götz,
Directorul OEDT

Climatul financiar actual impune tuturor factorilor de decizie să găsească modalități de control al costurilor, fără a diminua calitatea îngrijirii. Pe lângă faptul că este utilizată pentru identificarea intervențiilor eficiente, baza de dovezi științifice este din ce în ce mai des invocată pentru a reduce sau înceta utilizarea unor abordări și servicii de calitate invocate. Institutul Național pentru Excelență Clinică (NICE) din Regatul Unit a implementat așa-numitele procese de „dezinvestiție” pentru a stopa finanțarea intervențiilor clinice „cu valoare scăzută” – de exemplu, pentru că sunt ineficiente din punct de vedere clinic, prezintă un raport risc-beneficiu scăzut sau nu sunt susținute prin dovezi adecvate. Acest lucru presupune retragerea resurselor de sănătate din practicile de asistență medicală existente, despre care se crede că oferă un câștig foarte mic sau niciun fel de câștig pentru sănătate în raport cu costul lor și, astfel, nu reprezintă o utilizare eficientă a resurselor.

4. Învățare reciprocă – standarde minime de calitate pentru Europa

Deși fiecare țară europeană și-a dezvoltat o strategie și răspunsuri proprii la problemele legate de droguri, luând în considerare dimensiunea problemei drogurilor și resursele disponibile, există un beneficiu clar în împărtășirea experiențelor și lecțiilor învățate cu alte țări, contribuind la

îmbunătățirii calității și eficienței de cercetare. Standardele minime de calitate la nivel european trebuie să adauge valoare la ceea ce există în cadrul fiecărui stat membru și să țină seama de sistemele de sănătate și capacitățile diferite de la o țară la alta.

Un proiect recent finanțat de UE a elaborat o serie de standarde minime de calitate europene (EQUS) pentru prevenirea, tratarea și reducerea riscurilor asociate consumului de droguri, reunind experți și părți interesate din Europa și din țări terțe cu scopul de a propune liste de standarde minime bazate pe dovezi și consens. Standardele de calitate europene pentru prevenirea consumului de droguri au fost adaptate pentru a alcătui componenta de prevenție/ prevenire a studiului, acestea fiind publicate de OEDT în luna decembrie a anului 2011 în seria sa *Manuale* și sunt disponibile pentru a fi descărcate și comandate gratuit de pe site-ul web OEDT la <http://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/prevention-standards>. Rezultatele studiului EQUS vor fi dezvoltate în continuare de Comisia Europeană în vederea pregătirii unei propuneri de proiect care urmează să fie prezentate Consiliului Uniunii Europene.

5. Punerea în aplicare a dovezilor prin orientări, standarde și alte instrumente

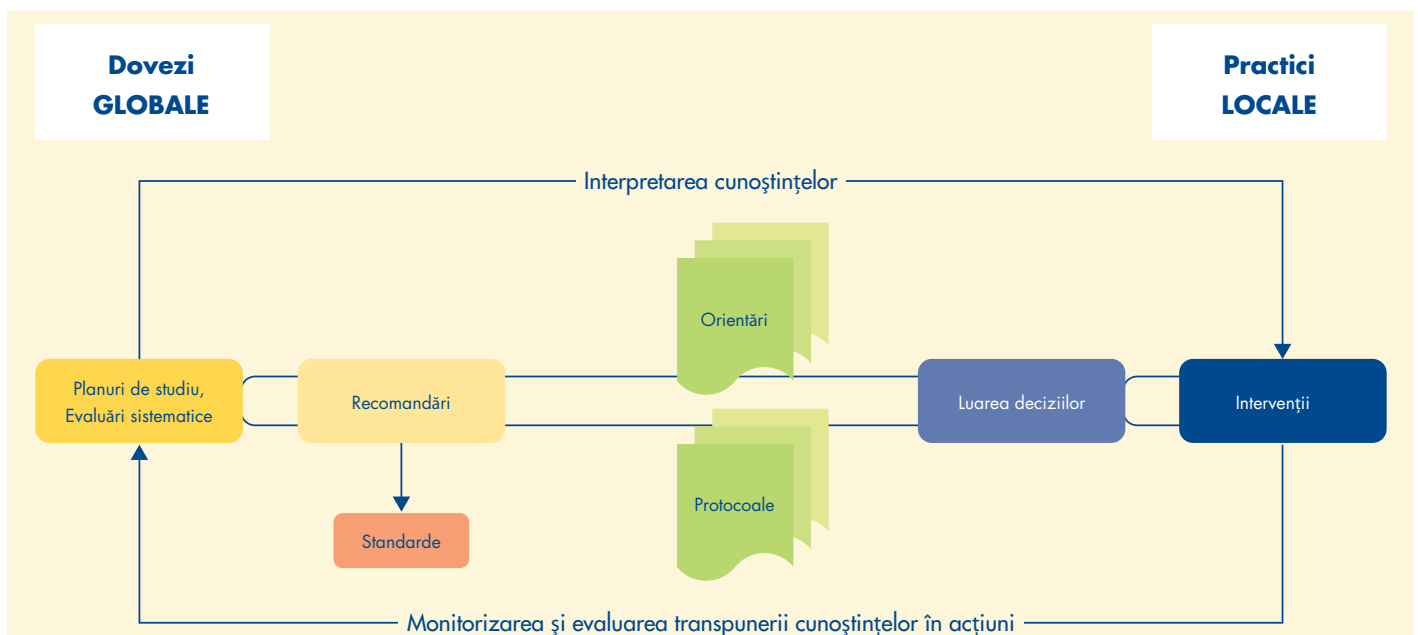
Transpunerea cu succes a dovezilor în practică prin intermediul orientărilor și standardelor necesită atât planificare, cât și o abordare pro-activă. Se utilizează o gamă largă de activități pentru a transpune dovezile în acțiuni și au apărut mai multe discipline științifice noi care tratează în mod direct acest subiect, de exemplu: știința translațională, transferul de cunoștințe și mobilizarea cunoștințelor. Pentru multe dintre aceste abordări, relația dintre probele științifice și consensul experților este esențială pentru procesul de implementare. Pentru punerea în aplicare cu succes, consensul experților este esențial pentru identificarea chestiunilor relevante, adaptarea recomandărilor la contextul local și asigurarea faptului că intervențiile sunt structurate și adaptate în mod adecvat la grupul țintă. Deși abordările naționale pot diferi, identificarea așa-numitelor „bariere în calea schimbării” din cadrul grupului țintă și măsurile active de reducere la minim a acestor bariere pot intensifica adoptarea de noi intervenții. De asemenea, utilizarea stimulentei, cum ar fi formarea, acreditarea sau certificarea, pot sprijini punerea în aplicare cu succes

a standardelor de calitate în sensul reducerii cererii de droguri.

6. Etapele următoare: identificarea lacunelor și analizarea noilor probleme

Evoluțiile cercetării în domeniul drogurilor și ale practicilor bazate pe dovezi au condus la crearea unor noi instrumente pentru creșterea eficacității răspunsului Europei la problemele legate de droguri. Totuși, acest proces a relevat, de asemenea, lacune importante în cunoștințele științifice disponibile și este evident faptul că orientările sau standardele nu au fost întotdeauna elaborate într-un mod adecvat pentru a promova cele mai bune practici. În plus, schimbările survenite în situația drogurilor, de exemplu, cele legate de îmbătrânirea unui grup de consumatori de opiacee sau de utilizarea de substanțe noi, pot impune în prezent cercetări și orientări suplimentare. OEDT și partenerii săi se angajează să desfășoare o analiză a lacunelor din domeniul bunelor practici și să sprijine în mod activ asocierea cunoștințelor la nivel global cu practicile locale din Europa, fie prin diseminarea pro-activă a dovezilor, prin sprijinirea adaptării orientărilor, fie prin promovarea evaluării impactului și a schimbului de experiențe.

Cadrul de aplicare a cunoștințelor

Drogurile în obiectiv este o serie de informații cu privire la politicile proprii, publicată de Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (OEDT) din Lisabona. Informările sunt publicate periodic, atât în cele 23 de limbi oficiale ale Uniunii Europene, cât și în norvegiană și turcă. Limba originalului: engleza. Orice fragment poate fi reprodus cu condiția menționării sursei.

Pentru abonamente gratuite, vă rugăm să specificați cerințele prin e-mail la adresa: publications@emcdda.europa.eu

Cais do Sodré, 1249-289 Lisabona, Portugalia
Tel. +351 211210200 • Fax +351 218131711
info@emcdda.europa.eu • www.emcdda.europa.eu

Concluzii și considerente privind politicile

1. În ultimele două decenii, Europa a asistat la creșterea interesului pentru dezvoltarea și promovarea celor mai bune practici. Pentru promovarea practicilor bazate pe dovezi în cadrul intervențiilor pentru reducerea cererii de droguri se utilizează diferite instrumente, cum ar fi orientări și standarde de calitate. La nivel național, diseminarea și adaptarea orientărilor bazate pe dovezi deja existente, mai curând decât elaborarea de orientări noi, se dovedește a fi o soluție rentabilă, care contribuie la asigurarea calității. La nivel european, a fost instituit recent un proces de promovare a consensului cu privire la standardele minime comune de calitate.
2. În viitor, trebuie instituite procese pentru a asigura actualizarea periodică a orientărilor și standardelor existente atunci când noi dovezi devin disponibile. În plus, promovarea și difuzarea permanentă de orientări și standarde în rândul profesioniștilor și factorilor de decizie constituie o problemă esențială. În pofida îmbunătățirii recente a disponibilității dovezilor științifice privind eficiența (și ineficiența) intervențiilor legate de droguri, continuă să existe lacune și este nevoie de cercetări pentru acoperirea acestora. O agendă europeană de cercetare, care acordă prioritate aspectelor legate atât de eficacitatea intervențiilor, cât și de îmbunătățirea interdependenței cercetare-practică, ar fi foarte binevenită.
3. OEDT, cu experiența sa în monitorizarea și diseminarea bunelor practici va continua să promoveze și să sprijine îmbunătățirea calității în domeniul european al drogurilor. Diseminarea pro-activă a dovezilor, îndrumarea cu privire la adaptarea orientărilor, sprijinirea proceselor de stabilire a obiectivelor și evaluare a impactului și încurajarea schimbului de experiențe sunt câteva dintre activitățile pe care vom continua să le oferim părților interesate.

Surse principale

- Amato, L., Davoli, M., Vecchi, S. și alții (2011)**, „Cochrane systematic reviews in the field of addiction: What's there and what should be”, *Drug and Alcohol Dependence*, Volumul 113 (Edițiile 2-3), p. 96-103.
- Brunsson, N. și Jacobsson, B. A. (2000)**, *A world of standards*, Oxford University Press, New York.
- Costa Storti, C., De Grauwe, P. și Reuter, P. (2011)**, „Economic recession, drug use and public health”, *International Journal of Drug Policy*, Volumul 22, Ediția a 6-a, p. 321-325.
- Grimshaw, J. M., Thomas, R. E., MacLennan, G. și alții (2004)**, „Effectiveness and efficiency of guideline dissemination and implementation strategies”, *Health Technology Assessment* 8(6), p. iii-72.
- Guyatt, G. H., Oxman, A. D., Vist, G. E. și alții (2008)**, „GRADE: an emerging consensus on rating quality of evidence and strength of recommendations”, *British Medical Journal* 336 (7650), p. 924-926.
- Institutul de Medicină (2011)**, „Clinical practice guidelines we can trust”, The National Academies Press, Washington DC.
- Moja, P. L., Castelli, B., McCauley, L., Grilli, R. și Auxilia, F. (2005)**, „Cochrane EPOC group: closing the gap between quality assurance and organisation of care research and front line professionals” (text original în limba italiană), *Annali di Igiene: Medicina Preventiva e di Comunità* 17(6), p. 585-590.
- Institutul Național pentru Excelență Clinică (2011)**, *NICE 'do not do' recommendations*, disponibil la: <http://www.nice.org.uk/usingguidance/donotdorecommendations/index.jsp>
- OCDE (2011)**, „Economic Policy Reforms Going for Growth”, Editura OCDE, disponibil la: <http://dx.doi.org/10.1787/growth-2011-en>
- Sackett, D. L., Rosenberg, W. M., Gray, J. A., Haynes, R. B. (1996)**, „Evidence-based medicine: what it is and what it isn't”, *British Medical Journal*, 312 (7023), p. 452-454.
- Straus, S., Tetroe, J. și Graham, I. D. (redactori) (2009)**, *Knowledge Translation in Health Care: Moving from Evidence to Practice*, Wiley Blackwell, Oxford.
- The ADAPTE Collaboration (2011)**, „The ADAPTE Process: Resource Toolkit for Guidelines Adaptation”, (Versiunea 2.0) disponibil la: <http://www.g-i-n.net>
- Wensing, M., Bosch, M. și Grol, R. (2010)**, „Developing and selecting interventions for translating knowledge to action”, *Canadian Medical Association Journal* 182(2), p. E85-E88.

Informații pe internet

Portalul OEDT privind bunele practici
<http://www.emcdda.europa.eu/best-practice>

Oficiul pentru Publicații

EDITURA OFICIALĂ: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
© Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie, 2012
DIRECTOR: Wolfgang Götz
AUTORI: Marica Ferri, Alessandra Bo
REDACTOR: Marie-Christine Ashby
CONCEPȚIE GRAFICĂ: Dutton Merryfield Ltd., Regatul Unit
Printed in Luxembourg